

46698 - Zikrin sevabını, anne ve babasına bağışlamak isteyen kimse

Soru

Zikirlerden "Subhanallah" veya başka birisini 100 defa söyledikten sonra bunun sevabını anne ve babama bağışlıyorum, diye duâ edebilir miyim?

Bilindiği üzere babam vefat edeli çok oldu. Annem ise, hâlâ hayattadır.

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

İslâm âlimleri, (salih amelin) sevabını, ölüye bağışlamanın câiz olup-olmadığı ve bu sevabın ölüye ulaşp-ulaşmadığı konusunda iki görüşe ayrılmışlardır:

Birincisi:

Ölüye bağışlanan her salih amelin sevabı ona ulaşır. Kur'an okumak, oruç, namaz ve diğer ibâdetler, bu salih amellerdendir.

İkincisi:

Ulaştığına delâlet eden bir delil olmadıkça salih amellerden hiçbir şey ölüye ulaşmaz. Tercih edilen görüş de budur.

Bunun delili, Allah Teâlâ'nın şu sözüdür:

[وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى] سورة النجم من الآية: 39

"İnsan için ancak çalıştığı vardır (kendi emeğinden başkası yoktur)."[1]

Ebu Hureyre'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- bu konuda şöyle buyurmuştur:

[إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ.] رواه مسلم

"İnsan öldüğü zaman, amelinin sevabı kesilir. Ancak (hayrın devamlı olması ve faydasının kesilmemesi sebebiyle) şu üç şeyin sevabı kesilmez: Sadaka-i Cârîye (müslümanların yararlanması için bir şeyi Allah rızâsı için vakfetmek gibi), faydalı ilim (insanlara Allah rızâsı için dînî ilimleri öğretmek veya bunun için kitap yazmak gibi), kendisine duâ eden hayırlı evlât (insan vefat ettikten sonra arkasında kendisine rahmet ve mağfiretle duâ eden birisini bıraktığı zaman, o evlâdın duâsı, yabancı bir kimsenin duâsından daha çok kabûle şayandır)." [2]

Nitekim Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (kendisi hayatta iken) amcası Hamza -Allah ondan râzı olsun-, hanımı Hatice -Allah ondan râzı olsun- ve üç kızı vefat etmişler, fakat Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in onlardan birisi için Kur'an okuduğuna veya kurban kestiğine veya oruç tuttuğuna veyahut da namaz kıldığına dâir hiçbir şey gelmemiştir. Bu konuda sahâbeden de hiçbir şey nakledilmemiştir. Şayet bu davranış meşrû olsaydı, onlar bizden önce bunu yaparlardı.

Delilin istisnâ kıldığı ve sevabının ölüye ulaştığına delâlet eden amellere gelince, bunlar:

1. Hac.
2. Umre.
3. Farz veya vâcip oruç (Ramazan ve adak orucu).
4. Sadaka.
5. Duâ.

Hâfız İbn-i Kesir -Allah ona rahmet etsin- Allah Teâlâ'nın:

[وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى] سورة النجم من الآية: 39

"İnsan için ancak çalıştığı vardır (kendi emeğinden başkası yoktur)." [3]

Sözünü tefsir ederken şöyle demiştir:

"İmam Şâfiî ve ona uyan âlimler, bu âyetten şu hükümleri çıkarmışlardır:

Kur'an okuyup da sevabını ölümlere bağışlamakla sevabı ölümlere ulaşmaz.Çünkü okunan Kur'an, onların amellerinden ve kazançlarından değildir. Bunun içindir ki Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ümmetini bunu yapmaya teşvik etmemiş, bir söz veya işâretle de olsa kimseyi buna yönlendirmemiştir. Sahâden hiç kimseden böyle yaptıklarına dâir bir şey de nakledilmemiştir.Şayet bu davranış hayırlı bir amel olsaydı, onlar bizden önce bunu yaparlardı. Kulu, Allah'a yaklaştıran salih ameller, Kur'an ve sünnetten delillerle belirlenmiştir. Bu konuda hiçbir kıyas ve görüş söz konusu olamaz. Duâ ve sadakaya gelince, bunun sevabının ölüye ulaştığına dâir âlimler arasında görüş birliği ve şâri'den (Kur'an ve sünnetten) deliller vardır." [4]

Üstelik biz bütün salih amellerin sevabının ölüye ulaştığını kabul etsek bile, ölüye fayda verecek en fazîletli amel, duâdır. Öyleyse Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in teşvik ettiği amelleri bırakıp da ne kendisinin, ne de ashâbından hiç kimsenin yapmamış olduğu şeylere yöneliyoruz. Her türlü iyilik ve hayır, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- ve ashâbının yolundadır.

Değerli âlim Abdulaziz b. Baz'a -Allah ona rahmet etsin-, ister ölmüş, isterse hayatta olsun, okunan Kur'an'ın ve sadakanın sevabını, anneye bağışlamanın hükmü hakkında sorulduğunda o şöyle cevap vermiştir:

"Kur'an okuyup sevabını bağışlama meselesine gelince, sevabının ölüye ulaşp-ulaşmayacağı konusunda âlimler iki görüşe ayrılmışlardır.Bu konuda en tercihlî görüş; delil olmadığı için sevabının ulaşmayacağı yönündedir. Çünkü Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-,kendisi hayatta iken ölen üç kızı ile müslümanlardan ölenler için bunu yapmamıştır. Bildiğimiz kadarıyla sahâbe de -Allah onlardan râzı olsun- böyle bir şey yapmamışlardır. Bu sebeple mü'minin bunu terk etmesi,ister ölümler için, isterse diriler için Kur'an okumaması ve onlar için namaz kılmaması, yine onlar için nâfile oruç tutmaması daha evlâdır.Çünkü bütün bunların hiçbir delili yoktur. İbâdetlerde aslolan; tevkîfî olmasıdır. Yani Allah Teâlâ'nın kitabından veya elçisi Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetinden o ibâdetin meşrûluğunun sâbit olması gerekir.

Sadakaya gelince, bunun hem diriye, hem de ölüye fayda vereceği konusunda müslümanlar görüş

birliği içerisindedirler.

Aynı şekilde duânın da hem diriye, hem de ölüye fayda vereceği konusunda müslümanlar görüş birliği içerisindedirler.

Dolayısıyla hayatta olan kimsenin, kendisinin verdiği veya başkasının kendisi adına sadakadan (sevap bakımından) faydalanacağında şüphesiz yoktur.

Duâdan da faydalanacaktır. Zirâ hayatta olan anne ve babasına duâ eden kimse, onlar evladının duâsından nasıl faydalanıyorlarsa, aynı şekilde onlar hayatta iken evladının onlar adına vermiş olduğu sadaka da onlara fayda verecektir.

Aynı şekilde hac da böyledir. Eđer anne ve baba, yaşlılıktan veya iyileşme ümidi olmayan bir hastalık sebebiyle haccı edâ etmekten âciz iseler, onların adına yapılan hac, onlara fayda verecektir.

Bunun için Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'den řu hadis sâbittir:

Hař'am kabilesinden bir kadın Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ فَرِيضَةَ اللَّهِ عَلَى عِبَادِهِ فِي الْحَجِّ أَدْرَكْتُ أَبِي شَيْخًا كَبِيرًا، لَا يَثْبُتُ عَلَى الرَّاحِلَةِ، أَفَأَحُجُّ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ، وَذَلِكَ [فِي حَجَّةِ الْوَدَاعِ.] رواه البخاري

"Ey Allah'ın elçisi! Allah'ın hac hususundaki farz emri babama çok yaşlı iken erişti. Deve üzerinde bile duracak halde değildir. Onun yerine haccedebilir miyim? diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Evet! (Onun yerine haccedebilirsin), buyurdu.

Bu olay, Vedâ haccında idi."[\[5\]](#)

Başka bir adam Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'e gelerek:

يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنَّ أَبِي شَيْخٌ كَبِيرٌ لَا يَسْتَطِيعُ الْحَجَّ وَلَا الْعُمْرَةَ، وَلَا الظُّعْنَ قَالَ: حُجَّ عَنْ أَبِيكَ، وَاعْتَمِرْ

"Ey Allah'ın elçisi! Şüphesiz babam, hac ve umre yapamayacak, devenin üzerinde duramayacak kadar çok yaşlıdır. (Onun yerine hac ve umre yapabilir miyim?) diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

-Babanın yerine hac ve umre yap, buyurdu."

Bu hadisler, ölünün veya hayatta olup da yaşlılık sebebiyle hac yapamayacak derecede olan erkek veya kadının yerine hac yapmanın câiz olduğuna delâlet etmektedir.

Dolayısıyla ölünün yerine sadaka vermek, ona duâ etmek, onun yerine hac veya umre yapmak, aynı şekilde hayatta olup da âciz olan kimsenin adına bunları yapmak, ilim ehlinin hepsine göre bütün bunlar fayda verir.

Aynı şekilde ölen kimsenin üzerinde adak, keffâret veya Ramazan orucu gibi farz veya vâcip oruç borcu kalmışsa, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu sözünün bu konuda genel oluşu sebebiyle onun yerine oruç tutulabilir:

[مَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ صِيَامٌ، صَامَ عَنْهُ وَلِيُّهُ.] متفق عليه

"Kim üzerinde oruç borcuolduğu halde ölürse, onunyerinevelisi oruç tutar."[6]

Bu anlamda daha birçok hadis vardır. Fakat bir kimse, hastalık veya yolculuk gibi şer'î bir mazeret gereği gecikir de Ramazan orucunu kaza edemedi vefat ederse, dînen mazur görüldüğü için o orucu kaza etmesine veya her gün için bir yoksulu doyurmasına gerek yoktur."[7]

Değerli âlim Muhammed b. Salih el-Useymîn'e -Allah ona rahmet etsin-:

"Bir kimsenin, malından sadaka vermesi ve başkasını o ecre ortak etmesi câiz midir?" diye sorulduğunda o şöyle cevap vermiştir:

"Bir kimsenin malından sadaka verirken babası,annesi,kardeşi veya müslümanlardan dilediği kimse adına niyet etmesi (onları da ecre ortak etmesi) câizdir. Çünkü ecir çoktur. Zirâ sadaka verirken niyet Allah Teâlâ'ya hâlis kılınır ve sadaka helal kazançtan olursa, ecir kat kat fazla olur.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِي كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ
[وَاسِعٌ عَلِيمٌ] سورة البقرة الآية: 261

"Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum gibidir.Allah, dilediğine kat kat verir.Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir." [8]

Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem- (Kurban bayramında) hem kendisi, hem de hâne halkı adına sadece bir koyun keserdi (böylelikle onları ecrine ortak ederdi). [9]

(Soruyu soran kardeşim!)

Bu anlattıklarımızdan açıkça belli oluyor ki, yukarıda zikrettiğiniz zikrin ecrini, ister hatta olsunlar, isterse ölmüş olsunlar, anne ve babanıza bağışlamanız konusunda tercihli görüşe göre bu davranışınız doğru değildir.

Sana sadece şunu tavsiye edebiliriz:

Anne ve babana bol bol duâ edin ve onların adına sadaka verin (tasaddukta bulunun). Her türlü hayır ve iyilik, Nebi -sallallahu aleyhi ve sellem-'in ve ashâbı kiram'ın yoluna tâbi olmaktan geçer.

Allah Teâlâ en iyi bilendir.

[1] Necm Sûresi: 39

[2] Müslim; hadis no:1631

[3] Necm Sûresi: 39

[4] "İbn-i Kesir Tefsiri", c: 4, s: 258.

[5] Buhârî, hadis no: 1513

[6] Buhârî ve Müslim

[7] "Mecmû' Fetâvâ ve Mekâlâtî İbn-i Baz", c: 4, s: 348.

[8] Bakara Sûresi: 261

[9] "Fetâvâ İbn-i Useymîn", c: 18, s: 249.